

ХАРКІВСЬКЕ ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО

ОКСАНА ПРОСЯНИК

**ФЕРДИНАНД ДЕ СОССЮР:
ДЕМІФОЛОГІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ**

УДК 81'1
П 82

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 3281 від 18.09.2008

*Рекомендувала до друку Вчена рада
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
(протокол № 7 від 26 березня 2018 р.)*

Науковий редактор:

*Лучик А. А. – доктор філологічних наук, професор
(Національний університет «Києво-Могилянська академія»).*

Рецензенти:

*Глущенко В. А. – доктор філологічних наук, професор
(Донбаський державний педагогічний університет);*

*Лещак О. В. – доктор філологічних наук, професор
(Університет ім. Яна Кохановського у м. Кельце (Республіка Польща));*

*Степанченко І. І. – доктор філологічних наук, професор
(Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди).*

Присяник О. Фердинанд де Соссюр: деміфологізація концепції: Монографія. –
Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2018. – 276 с.

Монографія є системним дослідженням нововиявлених автографічних матеріалів Ф. де Соссюра, які уможливили ревізію традиційного розуміння фундаментальних положень його наукової концепції. Із функціонально-прагматичних позицій переосмислено онтологічне, епістемологічне та методологічне підґрунтя соссюрівського розуміння семіози, мовної діяльності як об'єкта лінгвістики, переглянуто поняття мови, мовлення, знака, відношення, різниці, значущості та низки інших понять, ключових для концепції швейцарського лінгвіста.

Для мовознавців, методологів та істориків науки, філософії мови, а також докторантів, аспірантів, студентів-філологів.

*On peut donc concevoir une science qui étudie la vie
des signes au sein de la vie sociale...
Nous la nommerons sémiologie.*

*F. de Saussure
"Cours de linguistique générale"*

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Langage як основний об'єкт мовознавства в концепції Ф. де Соссюра	18
1.1. Langue vs. langage: проблема об'єкта мовознавства	18
1.2. Проблемність поняття і терміна <i>langage</i>	21
1.3. Langage як здатність: відмінність дефініцій	28
1.4. Langage як людська досвідна діяльність	43
1.5. Langage як функціональне узагальнення мови і мовлення	46
1.6. Langage як лінгвoseміотична функція (динамічна система знакових відношень)	55
РОЗДІЛ 2. Аналіз фундаментальних понять концепції Ф. де Соссюра: langue – parole – discours (le discursif) та ревізія їхнього традиційного розуміння	63
2.1. Проблема концептуалізації потенціального лінгвального буття і термін <i>langue</i> у рукописній спадщині Ф. де Соссюра	63
2.1.1. Антропоцентричне й інструментальне розуміння мови Ф. де Соссюром	66
2.1.2. Антропоцентризм і менталізм (психосоціологізм) у розумінні мови	67
2.1.3. Семіологічний інструменталізм і функціоналізм мови в концепції Ф. де Соссюра	87
2.2. Співвідношення мови й мовлення (концептуальні дискусії)	95
2.3. Проблема концептуалізації актуального лінгвального буття й розуміння термінів <i>parole</i> і <i>discours</i>	104
2.3.1. Онтологічний характер і межі мовлення	104
2.3.2. Структура мовлення	113
2.3.2.1. Диференціація понять <i>parole</i> і <i>discours</i>	113
2.3.2.2. Концептуалізація терміна <i>parole</i>	117
2.3.2.3. Концептуалізація терміна <i>discours (le discursif)</i>	122
РОЗДІЛ 3. Аналіз основних постулатів концепції Ф. де Соссюра у світлі їхньої мовознавчої рецепції	128
3.1. Базові онтологічні характеристики мовної діяльності в концепції Ф. де Соссюра	128
3.1.1. Реляціонізм соссюрівської онтології мовної діяльності	128
3.1.2. Різниця як конститутивне відношення	137
3.1.3. Структурні відношення: опозиція (протиставлення) як класифікаційне відношення і лінійність (послідовність) як	139

актуалізоване і конкретизоване відношення	144
3.1.4. Вартість (значущість) як кваліфікаційне відношення	144
3.2. Семіологічна концепція Ф. де Соссюра	147
3.2.1. Асоціація як семіологічне відношення: знак і лінгвальна одиниця	147
3.2.2. Поняття і лінгвальна одиниця: значення як відношення	164
3.2.3. Лінгвальна одиниця і фонетична фігура: форма як відношення	184
РОЗДІЛ 4. Проблема філософсько-методологічних основ і джерел концепції Ф. де Соссюра	200
4.1. Номотетичний проект Ф. де Соссюра	200
4.2. Проблема системного вивчення мовної діяльності і міф опозиції «синхронія – діахронія»	205
4.3. Методологічний антропоцентризм Ф. де Соссюра	226
4.4. Дискусії про соціологізм Соссюра: Дюркгейм vs. Тард	238
ВИСНОВКИ	257
ЛІТЕРАТУРА	261

Наукове видання

Оксана ПРОСЯНИК

Фердинанд де Соссюр: деміфологізація концепції

Монографія

Обкладинка – Олександра Гуркова

Підписано до друку 20.03.2018. Формат 60x84/14.
Гарнітура “Таймс”. Ум. друк. арк.16.04.
Наклад 300 прим. Зам. № 5

Віддруковано в друкарні ТОВ “Цифра принт”
на цифровому лазерному комплексі Xerox DocuTech 6135.
Адреса: м. Харків, вул. Данилевського, 30.